

lása éppoly egyedi, speciálisan meghatározott, sőt empátiát igénylő foglalatosság, mint az emberek gyógyítása. (A szerzőről 27. oldalunkon olvashatnak bővebben.) (Mezőgazdasági)

Dávid Teréz

Színház

SZÖRÉNYI ORATÓRIUMA Margitsziget

„Fénylő ölednek édes örömeiben” címmel írt oratóriumot Szörényi Levente, sumér-akkád eposzokból, Rákos Sándor és Komoróczy Géza fordításainak felhasználásával. Wigner Jenő, a farsori gimnázium egyik Nobel-díjasa egyszer azt mondta, hogy sokkal nagyobb jelentősége van nulláról az egyre lépni, mint egyről az ötre. A nulláról egyre jutás jelentőségével mérhető az okori folyamvölgyi kultúrák, jelesül a mezopotámiai kifejlődése. Az ember már nem csupán elfogadta a természet javait, hanem rendszerbe foglalta a natúra változását, cselekvő Enné változott és már építette környezetét. Ezért hát igaza volt Szörényi Leventének, ha úgy érezte, létezésünk előtörténetének különösen ez a szakasza méltó a megidézésre. Jól választotta meg a műformát, az oratórium alkalmas a misztikus lényeg kifejezésére és drámai elemek bemutatására. A régi versek lüktetése meghatározta az egyes számok, színlők és kórustételek zenei hangulatát. Szörényi dallamai nem idegenek a szövegtől. Mártha István hangszerezése káprázatos, egyszerre archaikus és modern. A Győri ütőgyűttes és a Creative Art Ensemble igen plasztikusan játssza Szörényi különös hangzású muzsikáját. Maklár László vezényletével (akinek mozgását nem a plaszticitás jellemzi). A szílisták (Hamari Júlia, Kincses Veronika, Begányi Ferenc és Gáti István) remek stílusérzékkel tolmácsolják szövegüket. Csengery Attila, aki hozzájuk képest abszolút kezdő, jól debütált. Az oratóriumot Koltay Gábor állította színpadra. Csikós Attila az utóbbi időben — úgy tetszik — a monumentalitáshoz vonzódik. Zikkuratja itt túlzás, kivált a légóltalmi reflektorok villódzásában és a tűz- és füstömgégekben. Már csak Billy Graham hiányzott a fényjátékok köréből. A Szörényi-bemutatóból az hiányzott, ami a zenében benne van, a meghitt áhítat. Talán majd tavasszal, a fesztiválon...

Albert Mária

Kiállítás

ROMÁN GYÖRGY FESTMÉNYEI ÉS GRAFIKAI

Xantus Múzeum Képtára, Győr

A szűk térben háttal mutatkozó alak mellett, a falat borító polcon szeretlenül mozgó apró figurák sokasága

— ez az *Álom*, 1946-ból. Hasonlóan szűk rekeszekre oszlik a kórház, vagy a mindenféle csodákat tartogató emeletes *Körhinta*: Román György szívesen ábrázolta egymástól elválasztva, elkülönítve, magányosságra ítélve a dolgokat. A nagy egészéből való kiszakadás alapélményként tükröződik képeiben, a figurák, tárgyak, motívumok (legyenek akár ólomkatonák, akár patkányok, akár férges fa ágai-levelei vagy éppen egy város épületei) úgy töltik be Román képeinek síkját, hogy egyidejű jelenlétükön kívül más kapcsolat szinte nincs is közöttük. Valahogy ilyenféleképpen, siketsége falai mögé zárva figyelhetjük a körülötte lévő világot a festő is, a csönd függőnye mögül szemlélődve. Játékváros, játékházakkal és játékkfigurákkal, egy játékvonattal ablakából nézve — ez Párizs, az érthető, az elérhetetlen.

Kis kiállítás ez a Kolozsvári Ernő gyűjteményében Csók István, Mednyánszky, Vaszary, Egry, Márfy műveinek társaságában őrzött Román-festményekből, mégis teljesen mondható abban az értelemben, hogy híven reprezentálja az életmű egészének szemléletét és gondolatvilágát. Megjelennek a leggyakrabban feldolgozott témák (utca, vurstli, ólomkatonák, város, színpad), de legfőképpen hitelesen bontakozik ki az a kesernyős, de nem megkeseredett, lemondó és rezignált, de mégsem reménytelen hangulat, amely Román György szomorújátékos képeinek legmegindítóbb vonása.

Acsay Judit

BARLANGOK A KÉPZŐMŰVÉSZETBEN Kiscelli Múzeum

Fantasztikus téma! Micsoda kiállítást lehetett volna szervezni a barlangmotívum köré! A barlang, mint a legősibb kultikus hely, a megjelenítés, a felidézés első színhelye; a rejtelmes barlang, mint az ijesztő és védő bensőség, a föld mélye, titkos üregei, a kincsek őrzője. Aztán a modern ember anyaméh-szorongásai és tetszhalott-félelmei. Egy nagy — és jól meghirdetett — kiállítás a kultúraturizmus tízezreket vonzó célpontjává válhatott volna.

Persze a Kiscelli Múzeumban — a barlangtani világkongresszus alkalmából — megrendezett kamaratárlat sem érdektelen (habár nem látogattam szinte senki). Kis XIX. századi kultúrtörténet: a világ fölleltározásának szándékával útnak indult

George Hering: Baradla-barlang, 1835

másodvonalbeli akadémikus rajzoló, rézkarcoló, akvarellisták művei. E fantáziátlan utazók precízen lerajzoltak minden különlegességet, természeti és ember alkotta kincset, egzotikumot. Így a barlangokat is. A csúcsíves üregekhez különös képpel vonzódtak a neogótika divatja idején.

Volt, aki a száraz, fotószerűen hí megörökítésre törekedett (s a többség akkoriban így gondolkodott). Volt — nűnt id. Markó Károly — akit megértett a látvány, a rejtelen. Volt — mint a művészként ismeretlen Vass Imre — aki az Archimboldo-utódok módján fantáziált a barlagtéma kapcsán. S persze akadt, ha ritkán is, olyan alkotó, aki — mint Barabás Miklós — mindezeket a vonatkozásokat érzékeny-értékes képpé ötvözte.

Végezetül újra leírom — ahányszor csak módom van rá —: a Kiscelli Múzeum némi szervezéssel, némi reklámmal a főváros egyik legfontosabb, leglátogatottabb kiállítóhelyévé válhatna. Egy gyűjtemény — legyen az bármilyen kiváló is —, ha nem sáfárkodnak vele méltóképpen, elpusztul. Talán e leromlott kóslor kapcsán is érdemes lenne elgondolkodni a tulajdonreformról...

Bán András

Film

ROBOTZSARU Amerikai film

Egyáltalán nem akarok vészharangot kongatni, de a kíméletlen öldöklést, a véres brutalitást monomániásan egyetlen látványelemként alkalmazó akciófilmek tömeges megjelenését kétségbeesítőnek tartom. A sokkoló hatású, az emberek vadállatias lemeszárlásának legváltozatosabb módszereit tagláló thrillerek és sci-fi kontósba bújtatott erőszakfilmek számomra — többek között — egy klasszikus és tradicionális műfaj, a krimi totális kiüresedését, rohamos elszegényedését és szármalag agóniáját jelentik. Ezekből a filmekből a gyilkolás rémuralma teljesen száműzi az érzelmeket és a gondolatot, az emberi képzelet szárnyalása pedig megreked a billentyűk és emeltyűk irányította túltechnicizált, eszményített majdani valóság propagálásánál.

Paul Verhoeven holland rendező készítménye, a *Robotzsaru* című film már nem is próbálja a cselekmény mögé rejteti a sokkolás és meghökentés eszközökben egyáltalán nem

válogató szándékát. A már-már kötelezően a sötét színekkel lefestett, jövőben játszódó sci-fi horror szemben álló hőseit csak az egyik fél által viselt golyóálló rendőrruha segít megkülönböztetni egymástól. Minden másban, főleg pedig a kéjes gyilkolásban tökéletesen egyformák. Őnek és kegyetlenkednek mert az álmójövőbeli szokásjog ezt diktálja. Verhoeven filmje kísérletet sem tesz a társadalom erkölcsi züllésének értelmezésére, a kialakult morális nihil oknyomozó bemutatására. A *Robotzsaru* figurái egytől egyig érzelmen kívüli gépelemek, az egyetlen robotot kivéve. A hajdani, szitává lött rendőr agyát és arcvonásait őrző technikai csúcsteljesítmény, a gonoszok között — persze szigorúan a törvény előírásait betartva — véres rendet vágó kiborg viszont álmodik és emlékképek gyötrik.

A végén a jó győzedelmeskedik, a rosszak viszont kínhalálal lakolnak, ahogy az már ilyen filmekben dukál. A kasszasikeres rendező pedig azt hiszi, hogy a filmművészet maga vágta új ösvényén törtet előre.

Gáti Péter

SCHIMANSKY KELEPCÉBEN NSZK-beli film

A kétségkívül kutyaszorítóba került Schimansky főfelügyelőnél csak a tisztelt néző van még reménytelenebb helyzetben, ha megnézi a *Tetteli* sorozatból önállósdott vagány rendőrnagy újabb ténykedését. Nehéz lett volna ugyanis körmönfontabb és jobban túlbonyolított történetet kieszélni a *Schimansky kelepcebén* című kriminél.

Hajo Gies rendező a televíziós széria számára kitalált figurát átemelte a szélesvászonra, és — már nem először — másfél órára duzzasztotta a saját árnyékától nem bejövő főfelügyelő soros akcióját. Annak ellenére, hogy Götz George a főrendőr szerepében lelkiismeretesen teszi a dolgát — áthágja a szabályokat, megkerüli a hivatalos utat, kieszélt néhány kiadós pofont —, a forgatókönyvvél szemben bizony ő is tehetetlen. Rendőrünk tíz éve nem látott egykori nevelt lánya révén kerül a pácba, mert az időközben kislányból vonzó és veszélyes nagylánnyá cseperedett hölgy alaposan benne van a kábítószerek kereskedelmében. A nevelőapai érzelmeire hallgató zsaru pedig egyre jobban belekeveredik ebbe a zűrös ügybe, miközben rossz útra tévedt pártfogoltját próbálja kimenekíteni a fertőből.

Hajo Gies krimije annyira hihetetlen és elképesztő fordulatokkal rukkolt elő, hogy már-már csodálunk illik a rendezőt bámulatos találatkonyságáért. Talán a kimerítő kalandok végeztével Schimansky ba-

Robotzsaru

